

BÓNG MÁT GIỮA TRỜI

Tâm Lương - Đào Mạnh Xuân

Tôi là con thứ trong một gia đình, gồm bốn trai, một gái. Những ngày còn tuổi thơ, tôi đã được hưởng sự giáo dục từ gia đình tương đối khá kỹ lưỡng. Suốt những năm học cấp một, tôi luôn là học sinh tiên tiến. Qua cấp hai, những năm đầu, tôi vẫn còn nhận được những bằng khen. Tới năm lớp Tám, lớp Chín, tôi bắt đầu tụt dốc. Lý do là lúc này tôi nhận thấy mình đã lớn. Cha mẹ dạy bảo điều gì, tôi luôn có cảm giác mình bị ép buộc và thường có ý nghĩ, cha mẹ cho mình là trẻ thơ. Tuy nghĩ vậy, nhưng chẳng bao giờ tôi dám tỏ ra bằng lời nói hay cử chỉ vì cha tôi nghiêm khắc lắm. Tôi chỉ âm thầm phản đối bằng cách cha mẹ sai làm gì, tôi sẽ làm ngược lại. Chẳng hạn bảo, sau khi ăn cơm tối xong, nghỉ một giờ, phải lên ngồi học bài. Đúng giờ, tôi vẫn lên ngồi vào bàn, nhưng chỉ để nghĩ vẩn vơ, chứ chẳng học chữ nào cả. Cha mẹ không có thời giờ để kiểm tra xem tôi đã làm đủ mọi thứ cho ngày học hôm sau hay chưa. Lý do nói ra khá dài dòng.

Lúc này là thời kỳ bao cấp, anh em chúng tôi đều đã lớn, chi phí cho sinh hoạt hàng ngày càng nhiều nên gia đình gặp rất nhiều khó khăn. Thêm vào, cha mới được thả ra từ trại cải tạo, thấy công việc làm ăn gì ông cũng ngại, do cứ nghĩ đến thân phận của mình trước đây. Chùng ông thấy mẹ tôi phải bưng chải, vất vả, tất bật làm đủ mọi nghề để nuôi chúng tôi, ông mới chịu đi dò hỏi, tìm cách làm ăn. May quá, có người quen nhận ông vào làm ở lò đường ly tâm cho họ. Tối về mệt quá, chưa tới chín giờ, cha mẹ tôi đã vào giường nằm lăn ra ngáy kho kho. Như thế, ngày đêm gì, cha mẹ cũng để mặc cho chúng tôi tự giác lo học.

Tôi có một kỷ niệm khó quên về thời điểm này. Mẹ tôi gốc người Quảng Nam. Một hôm, nghe tin Ngoại đau nặng, mẹ đã đi mua một bao gạo khoảng hai mươi kg, để đem về quê bán, kiếm tiền xe đi và về. Thấy tôi lâu ngày, chưa được về thăm Ngoại nên mẹ đã cho tôi đi theo. Chùng xe tới một nơi, có lẽ Dốc Sỏi, là địa đầu của hai tỉnh, có một trạm kiểm soát của quản lý thị trường, mọi người phải xuống xe để nhân viên lên kiểm soát. Đây là thời kỳ ngăn sông cấm chợ, nông sản không được xuất ra khỏi tỉnh. Mẹ tôi biết nên đã đút sâu bao gạo dưới gầm xe, rồi lấy các thứ khác của hành khách ngồi bên che lại. Nhưng làm sao qua được con mắt của những nhân viên đầy kinh

nghiệm. Thế là bao gạo được lôi ra, đem vào trạm, lập biên bản tịch thu. Mẹ sợ mất gạo là cắt vốn làm ăn, lấy đâu ra tiền đi buôn, nuôi anh em chúng tôi. Nghĩ vậy, bà liền giằng lấy bao gạo cho rớt xuống đất rồi nằm ôm chặt và khóc, lạy xin người nhân viên. Cuối cùng, họ cũng thông cảm hoàn cảnh và cho. Từ đó, lòng thương mẹ trong tôi càng nhiều hơn. Nhưng do còn trẻ người, non dạ, thương mẹ thì thương, tôi vẫn không bỏ tật phản đối ngầm. Do vậy, chừng cuối năm học, kết quả đem về, tôi được xếp hạng từ dưới lên là thứ năm. Tôi sợ cha mẹ đánh mắng, cố tình giấu nhưng không được. Thằng em, kể tôi, thèo lẻo đem méc với mẹ. Bà giận quá, chửi mắng toáng lên nên cha tôi biết. Hôm ấy, tôi bị ăn một trận đòn thừa sống thiếu chết. Về sau tôi mới biết, dụng ý của cha là đánh như thế để làm gương cho những đứa em. Nhưng mẹ không hiểu, thấy đánh tôi nặng quá, xót ruột, chạy vô can, còn trách cha không biết răn dạy con mà chỉ biết đánh. Từ ấy, tôi có cảm nghĩ không tốt về cha. Mặc dầu thời gian sau này, ông không còn thường đánh tôi nặng nữa. Có lẽ, vì cố ấy, tôi đã đâm lờn mặt. Lời nói khuyên bảo ngọt ngào không làm tôi sợ nên ngày càng hư hỏng hơn. Giờ đây, ngồi ngẫm lại, tôi mới thấy câu “Thương cho roi cho vọt...” của các cụ để lại là hoàn toàn phù hợp với con trẻ, nhất là với những trẻ ngang bướng như tôi.

Rồi đất nước có sự thay đổi lớn. Bao cấp biến đi, được thay vào bằng đổi mới. Người dân được dễ dàng làm ăn. Vì vậy, cách trường tôi học, khoảng nửa cây số, họ có mở một bàn bi da. Sau giờ tan học, mấy đứa con nhà khá giả thi nhau chạy đến giành bàn để chơi. Lúc đầu, tôi đến với tư cách châu rìa, xem chúng chơi để giết thời giờ. Sau, có một đứa bạn thân thấy tôi đứng không tội nghiệp nên cho tôi cầm cơ đánh thử cho biết. Không ngờ, chỉ chơi thử được mấy hôm, tôi chơi có vẻ trội hơn những đứa khác. Tôi có vẻ tự hào về điều ấy. Sau này, tôi mới hiểu ra, đó là nghiệp đã dẫn tôi đi. Tôi đã bị ma đưa lối quỷ đưa đường theo nghiệp bi da nên từ đó tôi còn cúp học giữa giờ để đi chơi nữa. Tôi đánh bi da chẳng bao giờ phải trả tiền vì đã có mấy đứa con nhà giàu chi trả cho hết bởi chúng cần tôi luyện cho chúng chơi hay.

Rồi tới năm lớp Chín, bắt đầu vào năm học. Cha mẹ thấy tôi học kém nên tìm thầy cho tôi học thêm để cuối năm có thể thi đậu vào lớp Mười. Tôi tới lớp, chỉ chuyên nói bậy bạ, chọc cho bạn học cười chơi. Tôi biết mình khó mà thi đậu được. Lý do, không nói ra,

chắc ai cũng biết. Phần khác, do đây là thời kỳ rất khắt khe về lý lịch. Học sinh có lý lịch xấu sẽ không được vào Đoàn và có thể, sẽ không được dự thi vào lớp Mười. Tôi về nói lại với mẹ cha điều đó. Cha tôi thấy không xong. Nếu cứ cố bám mãi vào mảnh đất “khu Năm, dăng dặc khúc ruột miền Trung” này, chắc con cái sẽ không ngóc đầu lên nổi vì lý lịch của ông, cô giáo chủ nhiệm ghi rõ: Đại úy ngục, sỹ quan chiến tranh chính trị. Mà thời đó họ coi thành phần này là nguy hiểm .

Cũng may, vừa dịp ấy, có ông anh họ cha tôi từ Bà Rịa, Vũng Tàu về chơi và có ghé lại thăm cha tôi. Hai bên chuyện trò sao đó và cha theo bác vào trong ấy để tìm hiểu. Chừng hơn hai tháng sau, cha mẹ tôi thuê xe, chở hết đồ đạc vào miền Nam lập nghiệp, nơi có tiếng là lòng người rất cởi mở. Cha mẹ tôi chịu cực, chịu khổ, chuyển đổi nơi ở là vì tương lai của chúng tôi. Hơn nữa, ông bà còn có kỳ vọng là vào vùng đất mới, tôi sẽ thay đổi tính nết, lo chăm học và biết vâng lời cha mẹ. Nhưng tôi đã làm cha mẹ hoàn toàn thất vọng. Chẳng những tôi vẫn chúng nào tật ấy mà còn vương thêm nhiều thói xấu nữa. Ngồi trong lớp học nhưng tôi cứ thả hồn rong chơi ở các tiệm bi da. Vùng này, chỉ có toàn thanh niên chơi trò giải trí ấy, chứ không có hạng loắt choắt như tôi. Không khó khăn lắm, chỉ một thời gian ngắn sau, tôi đã nhập bọn được với họ. Mới đâu khoảng mười bốn tuổi, tôi đã bắt đầu tập hút thuốc lá và thỉnh thoảng còn văng vài câu chửi thề để hòa đồng với họ. Ở đây, tôi vẫn chơi bi da miễn phí. Được vậy là nhờ họ khám phá ra khả năng đặc biệt của tôi. Ai cũng muốn bắt cặp với tôi để đánh cá độ vì có tôi vào phe là nắm chắc phần thắng trong tay. Khi thắng, được người ta tặng bốc, tôi hả hê lắm. Vì thế, ngoài giờ ở trường, thời gian còn lại, tôi ăn dầm nằm dề ở bàn bi da. Anh, chị tôi nhỏ to khuyên bảo tôi lo học để cha mẹ khỏi khổ nhưng tôi không nghe. Về phần cha mẹ, ông bà vừa dùng đòn roi, vừa dùng lời lẽ dạy bảo, tôi vẫn không thay đổi. Nhưng thật may, cuối năm ấy, tôi đã thi đậu vào lớp Mười. Rồi ba năm sau, tôi cũng tốt nghiệp Phổ thông Trung học như ai. Điều này đã làm cho ông bà bớt lo phần nào. Thật đúng là chó ngáp phải ruồi. Nói ra có vẻ không hợp lý, nhưng sự thật là vậy. Vì hồi đó, họ cho đậu với tỷ số rất cao để tranh đua thành tích với các tỉnh khác. Nhớ lại hôm đi thi, ông Bác họ biết tôi nổi danh ham chơi nên đã đọc mấy câu thơ xưa, có sửa đôi chỗ, để trêu chọc tôi:

Tiền chân, “mẹ” mất hai đồng chặn,

Sờ bụng: “con “ không một chữ gì.(1)

Rồi khoảng đâu hai năm sau đó, gia đình tôi được định cư tại Mỹ. Mới tới nơi được có mấy ngày, tôi nhìn mặt một thanh niên ở cùng trong khu nhà thuê, biết là thứ như mình, tôi làm bạn ngay. Chiều tối, nó đem xe tới, đưa tôi lên phố người Việt. Ở đó, có đủ thứ: bi da, cà phê, games, bài bạc, cá độ ...không thiếu món nào. Vì cuộc sống, họ mở ra bất cứ thứ trò chơi nào, miễn đem lại lợi tức thật nhiều là được. Chứ họ không cần biết ảnh hưởng thế nào tới cuộc đời của lớp trẻ như tôi. Đối với họ, phương châm “khôn sống, mớng chết” là trên hết nên biết bao thân phận đã chôn vùi vì họ.

Tôi thì vậy, còn anh chị và các em tôi vội lo đi tìm chỗ học tiếng Anh, nhất là phần nghe và nói, để có đủ khả năng theo học ở college. Cha mẹ thấy tôi như thế, liền khuyên tôi, nay đã lớn rồi, bỏ đi tính ham chơi để lo học, kiếm một mảnh bằng ra đi làm cho sướng tấm thân. Chứ tôi còn trẻ mà không biết vươn lên, phải đi làm việc chân tay, thật uổng phí đời trai trẻ. Tôi dạ dạ cho qua chuyện rồi nhờ thằng bạn vừa quen, giới thiệu vào làm cùng hãng.

Tôi trải qua công việc ở hãng này, vào thời gian mấy tháng đầu, với bao sự chèn ép, bức bối. Tôi chán nản ghê lắm, muốn bỏ việc. Nhưng ngặt nỗi chưa có tiền mua xe và cũng chưa biết lái xe. Vì tiền làm ra được đồng nào, đã nướng sạch hết cả cho chuyện vui chơi rồi. Những ngày tháng này, tôi rất sợ chạm mặt với cha vì ông thường đem lời hơn lẽ thiệt để khuyên tôi. Đôi khi tôi cảm thấy chán ngấy về những lời ấy.

Cho đến một ngày kia, đâu khoảng hơn một năm sau, tình cờ tôi gặp một người bạn cùng quê. Tay này, hồi nhỏ ham chơi và phá tiền gia đình khủng khiếp lắm. Vậy mà, nay gặp nhau mới biết nó đã “cải tà quy chánh” từ ngày mới qua, lo đi học và có bằng kỹ sư. Chia tay sau cuộc gặp ngắn ngủi, nó đã gợi lại trong trí nhớ tôi một vài câu mà cha đã nói na ná từ lâu để hồi thúc tôi nên đi học, lấy kiến thức để sống với đời.:

-“làm việc chân tay, dù có trải qua thời gian rất dài ở một nơi, chừng mất việc, coi như làm lại từ đầu”,

- “có chí thì nên”

-“Hãy cố gắng và thất bại, vẫn tốt hơn là chẳng bao giờ cố gắng gì cả”...(2)

Từ sau ngày ấy, đầu óc tôi suy nghĩ mông lung lắm vì tự ái, vì mặc cảm thua sút bạn bè. Rồi những lời bạn khuyên nên đi

học lại làm tôi rất khó tính về rất nhiều thứ. Khó khăn nhất là phần tiếng Anh của tôi thì nửa nạc nửa mỡ. Tôi cảm thấy buồn buồn, xen chút ân hận vì chuyện cũ vụt đến với tôi. Tôi tự trách mình vì lo ham chơi bi da nên mới ra vậy. Nhưng rồi nghĩ kỹ, tôi thấy mình cũng còn may mắn lắm. Dù gì, tôi vẫn còn hơn mấy bạn tôi, chùng được đi Mỹ, không biết chữ tiếng Anh nào. Vì hồi đó, tiếng Anh chỉ được dạy ở các vùng nông thôn. Còn học sinh ở thị xã phải học tiếng Nga.

Giờ nghĩ lại, mới thấy quê tôi đặt nặng lý lịch làm gia đình tôi phải bỏ xứ ra đi, tưởng là điều rủi. Không ngờ lại hoá thành may vì vào Nam, anh em chúng tôi đều được học tiếng Anh. Rồi đến khi cha bắt đầu nạp đơn xuất cảnh, ông bà còn cho chúng tôi đi học thêm tiếng Anh bên ngoài nữa. Cứ nghĩ, nếu cha mẹ tôi còn chôn chân tại quê, dù có muốn học tiếng Anh, cũng không biết học ở đâu. Nói ra mới thấy cha mẹ mình thương con quá. Vậy nên tới Mỹ, trừ tôi ra, mấy anh chị em tôi đều dễ dàng hội nhập. Thế mới biết chuyện đời không biết đâu là may, đâu là rủi. Thật đúng như câu chuyện “Tái Ông thất mã”: mất ngựa, tưởng là rủi, mà lại hoá may. Nhân chuyện này, cha tôi có kết luận:

-Nếu biết chuyện đời thường có những điều như vậy, hãy học lời Đức Phật dạy: “lấy kẻ tệ bạc làm người giúp đỡ” (3), để rồi không bao giờ oán thù những kẻ đã ngược đãi mình, thì thật tuyệt vời.

Viết tới đây, tôi mới thấy thương cha mẹ, mà nhất là mẹ. Bà có thể viện cớ để từ chối không đi vào Nam, vì công việc làm ăn của bà ở quê đã ổn định và có chiều khá hơn lên. Vào vùng đất mới, lạ nước lạ cái, bà biết xoay xở làm sao. Thế mà, vì thương chúng tôi, nghĩ tới tương lai của con cái, bà chấp nhận sự khổ sở sẽ đến với mình. Ôi, có vậy mới thấy lòng mẹ cao cả biết bao. Còn về cha, phải nói nhờ ông bạo dạn quyết định đi, nên anh, chị và các em tôi mới được thành công sớm hơn.

Do chuyện hấp dẫn nên tôi cứ lan man kể mãi. Giờ, xin trở lại chuyện học của tôi. Cuối cùng, mọi việc khó khăn về sự chuẩn bị đi học lại cũng trôi qua ổn thỏa. Nhiều người chỉ cần khoảng hai năm là có mảnh bằng. Riêng tôi, do vừa đi học, vừa “ôm” bàn bi da, nên phải gần ba năm sau, tôi mới ra trường bằng nghề sửa ô tô. Vậy là từ đây, tôi có việc làm mới. Tuy là công việc chân tay, nhưng có điểm thú vị là được chút kinh nghiệm nào, mình càng nâng cao tay nghề hơn. Cũng chính vì lý do ấy, tôi đã sinh ra tính kiêu căng, tự phụ sau khi vào

nghe được hơn một năm. Lúc nào, tôi cũng cho mình giỏi nên không muốn ai chê mình. Ai mà chỉ trích chỗ sai là tôi gân cổ, sừng sộ cãi lại ngay. Vì mang tính ấy nên tôi không làm được ở đâu lâu. Cuối cùng chỉ có một ông chủ chịu được tính của tôi vì ông cho tôi như một con ngựa bất kham và tôi làm ở đây được lâu nhất. Thời gian này, tôi làm có tiền nhiều, nhờ làm thêm bên ngoài. Cũng vì có tiền làm ra để nên tôi sinh tật. Đêm nào cũng vậy, hết bi da, qua kéo game, đánh bạc hoặc la cà ở các quán cà phê nhạc, Tới mùa bóng đá, lại có thêm mục cá độ. Tôi chơi thâu đêm, đến hai ba giờ sáng mới mò về nhà. Tiền làm ra, tôi đưa cho vợ số căn bản, còn làm thêm bao nhiêu, đều đốt sạch hết trong các trò chơi ấy. Cha mẹ rất khổ về tôi. Ông bà không còn muốn xen vào việc riêng tư của đời tôi nữa vì đã quá mệt mỏi, chán chường, sau khi cha viết đưa cho tôi một lá thư dài nhưng không thấy tôi chuyển biến, do tôi không đọc.

Lúc này, tôi đã có gia đình và có con. Vợ tôi, khổ không kém, nhiều lần đến tiệm bi da tìm tôi. Mỗi lần như vậy bị bạn bè chọc quê, cho tôi là đồ yếu, bị vợ xỏ mũi. Vì thế, vợ càng đi tìm, tôi càng đi dữ để chứng tỏ cho lũ bạn biết tôi là đàn ông thứ thiệt. Tôi sống bạt mạng kiểu ấy nên làm cho nhiều người có cảm nghĩ tôi thà bỏ vợ con, cha mẹ, anh chị em, chứ không chịu bỏ bạn bè và bi da. Họ nghi cũng đúng. Vì có lần, tôi ham chơi với bạn đến nỗi, tới giờ đón con, tôi không đi, để chúng ở nhà bà vú qua đêm trong khi vợ phải đi làm xa, còn cha mẹ tôi đi thăm cháu. Chừng về tới nhà, đã ba giờ sáng nên hôm sau thức dậy trễ, không đưa con đi học được. Chuyện như vậy xảy ra thêm một số lần nữa. Chỉ từng ấy thôi cũng đủ nói lên sự vô trách nhiệm của tôi với con cái, đã lên đến tột đỉnh. Nhưng vợ tôi vẫn cam chịu. Đó là đối với gia đình. Còn với bạn bè, chúng cần gì là tôi sống hết mình với chúng, làm tất cả những thứ chúng muốn, dù có khó khăn. Riêng về cha mẹ, anh chị em cần đến tôi, như việc sửa xe chẳng hạn, tôi hứa hết ngày nọ qua tuần kia, vẫn không chịu làm. Vì tôi xem tình thân bạn bè trọng hơn tình cốt nhục nên cha mẹ tôi thường dạy:

- Đừng nên sống kiểu “ruột bỏ ra, da bọc vào”, không tốt đâu. Lúc có hoạn nạn, lớp bạn kia sẽ bỏ con. Chừng đó chỉ thấy cha mẹ, anh chị em mới hết lòng với mình thôi.

Rồi đường đời của tôi đã không trôi xuôi êm ả như một dòng sông vào những ngày xuân, hạ nữa. Tất cả, tôi nghĩ, đều do lỗi sống buông thả, chơi nhiều,và bản tính kiêu ngạo...của tôi mà

ra. Có nhiều lần, vì thiếu ngủ, cơ thể rã rời nên đến tiệm, tôi sửa xe cầu thả cho khách. Có khi, một tuần bị mấy lần khách hàng tới phàn nàn, trách móc. Có hôm, đang câu bực vì thua đậm đêm trước, tôi đã không nhận lỗi, còn hùng hổ lớn tiếng với họ. Chủ ra can, nói lời phải trái, tôi còn ngưỡng cổ cãi lại. Tôi không sợ chủ đuổi vì nghĩ ông khó tìm đâu ra thợ có tay nghề như tôi. Tuy nghĩ vậy, nhưng khi nhớ lại ánh mắt dữ tợn và cách nói dần từng tiếng của ông, tôi biết sự việc sẽ không đơn giản. Vậy là, tôi đã tự bỏ việc chứ không đợi để chủ cho nghỉ. Tôi luôn ngông nghênh tự phụ cho rằng với khả năng của mình, ra làm ăn riêng ở ngoài, cũng thừa sống. Nhưng rồi, đâu có được như tôi tưởng. Từ ngày nghỉ việc, tôi thường xuyên chờ người gọi điện thoại để đi sửa vài chiếc xe, kiếm tiền tiêu. Nhưng rồi qua nhiều ngày chờ đợi, vẫn không thấy ai gọi. Lúc ấy, tôi không còn nghi ngờ nữa, rõ ràng sự ngã mạn, kiêu kỳ của tôi, đến nay đã đủ chín muồi để nhận lấy cái kết quả đầy bi thương này.

Cũng như nhiều người, khi bị thất bại ê chề, mới chịu ngồi suy nghiệm, tìm xem những sai lầm nào đã dẫn đến điều xấu cho mình. Tôi mới nhớ lại, hồi còn thời kỳ hưng thịnh, công việc làm tới tấp, nhiều người gọi đến, tôi không thèm bắt. Còn hôm nào chơi bi da cá độ là tôi cúp điện thoại nên chẳng ai gọi được. Rồi có người, tôi hứa nhận sẽ lại làm, chùng gập mỗi xộp là tôi thất hứa. Hoặc có khi, đang chơi bi da cá độ, dù có ai cần gấp, tôi vẫn hẹn lại ngày sau, bảo là đang bận. Những chuyện như thế, xảy ra không phải chỉ một đôi lần, mà thường xuyên, hết ngày này qua tháng khác, từ lâu lắm rồi nhưng tôi không hề áy náy. Tôi đâu có biết rằng mình đã phạm một điều tối kỵ trong ngành dịch vụ, đó là thất tín cũng đồng nghĩa với dối trá hay xem thường khách hàng. Bị lỗi này, coi như hết đường làm ăn.

Lúc này, vắng mặt một ngày, không đến nơi tụ họp ấy, lòng dạ tôi cứ bứt rứt thế nào ấy. Đã vậy, mấy thằng bạn bi da cứ réo gọi hoài. Tôi lại đến với chúng. Nhưng vì không tiền nên tôi không dám mạnh dạn chơi cá cược nữa. Chúng biết nên đôi đứa có vẻ xem thường tôi. Tôi giận nhất là những thằng bạn trước đây mình đã chơi hết mình với chúng thì nay đã lộ mặt muốn xa cách tôi. Tôi cố gắng đến chơi mấy bận nữa xem sao và vẫn cách kiêu đối xử nhạt nhẽo như trước. Có những lúc như thế này mới đánh giá được lòng người. Tôi nhớ lại lời khuyên của cha mẹ thì đã muộn.

Tôi giận lòng người đen bạc nên đành nằm chèo queo ở nhà, coi phim bộ giải sầu. Cảnh sống của tôi chưa có lúc nào thảm thương bằng lúc này. Tiền trong túi một xu không có nhưng lại mang bệnh sĩ diện nặng nên không chịu hỏi tiền ở vợ. Đôi lúc, nhà hết sữa cho con, phải mót từng đồng bạc cắc, lâu nay để ngoài xe, để dùng. Cầm mấy đồng tiền trên tay, bỗng dung tôi nghĩ tới lời cha dạy khi tôi phung phí tiền qua cá độ: “cái nhân của phung phí tiền bạc sẽ đưa đến cái quả thiếu thốn, đói nghèo” tự nhiên hai hàng nước mắt cứ muốn trào ra.

Nằm nhà mãi cũng chán, tôi mới theo lớp bạn đi câu cá vào ban đêm. Đây là thú vui khác, không tốn kém bao nhiêu. Đêm nào, tôi cũng cầm cần câu theo chúng và phải cố giấu không cho cha mẹ biết vì ông bà rất kỵ việc sát sanh.. Nhưng làm sao lấy thúng úp voi được. Chuyện thường xuyên đi đêm làm gì, vợ tôi biết và nói với ông bà. Cha không giảng đạo lý tại sao không nên giết sinh vật nói chung mà chỉ kể tôi nghe câu chuyện về một người hay đi câu cá lóc và tôi biết rõ người này.

Ông ấy câu cá giỏi lắm và thích câu các lóc, đang dẫn bày con đi ăn vì ông cần loại cá lớn, bán được nhiều tiền. Ông thường tìm đến kênh đào, chỗ có trồng rau muống là nơi cá lóc thường sống. Chỉ cần nhìn mặt nước khuấy động thế nào đó là ông biết, đang có cá mẹ dẫn bày con ở đấy. Đờn ông đã câu không biết bao nhiêu cá mẹ như vậy để cho vợ đem ra chợ bán, nuôi sống bày con. Thế rồi, vào một buổi sáng nọ, một trái đạn cối ở đâu bay tới, nhằm tiêu diệt đồn lính, bị lạc, rơi cạnh đường đi. Lúc ấy, nơi này, có cả chục người đang đi về hướng chợ. Vậy mà, thật lạ, mọi người không hề hấn gì, chỉ có một mình vợ ông bị một mảnh nhỏ trúng vào người và chết ngay.

Không biết có phải kết quả này là do cái nhân ông giết cá mẹ để bày cá con sống thiếu sự chăm sóc của mẹ chúng mà ra không. Sự việc diễn ra cho thấy, ông đã làm việc chia rẽ mẹ con, chồng mất vợ. Và kể từ giờ phút đó, một bày con ông đã mất mẹ và ông mất vợ, lúc tuổi đời mới trên bốn mươi. Ông giết loại cá ấy không biết bao nhiêu lâu nhưng riêng ông đã phải trải qua khoảng gần bốn mươi năm goá vợ với sự thương nhớ vợ chắc là nhiều lắm vì ông ở vậy cho đến ngày chết. Phải chăng luật nhân quả, gieo nhân nào gặt quả đó, không sai chạy một mảy may, đã đến với ông trong hiện đời, để ông nhận diện nỗi khổ đau, ray rứt, xót xa đến mức nào của cảnh chồng mất vợ, để lại

lũ con thơ. Còn các con ông đã phải chịu cảnh mồ côi mẹ dài lâu. Có một điểm lạ là bây con gái của ông, có đũa có chồng thì ly dị, còn không thì lên thẳng. Có phải do cái nhân, ông làm mất hạnh phúc cho biết bao nhiêu gia đình nhà cá mà bây giờ con cái ông phải lãnh chịu hậu quả này chăng.

Trong khi nghe cha kể chuyện, tôi liên tưởng tới những con cá tôi đã câu và biết đâu trong số ấy cũng có nhiều con đang nuôi cá con. Rồi tôi nghĩ tới những hậu quả sẽ đến với con cái và vợ mình như ông hay câu cá lóc kia phải lãnh nhận. Bỗng, một luồng cảm giác rờn rợn, rần rần len qua khắp thân thể và da thịt tôi nổi gai ốc.

Bây giờ xin trở lại chuyện sau ngày tôi bỏ việc. Cha mẹ thấy tôi cả tuần không đi làm nên hỏi nguyên do. Tôi im lặng không trả lời. Thời gian này, tôi không muốn gặp mặt ông bà nên cửa phòng lúc nào cũng khóa chặt. Sống trong nhà, chỉ có cha mẹ và tôi, nhưng mặt tôi lúc nào cũng hầm hầm làm ông bà khó chịu lắm. Ông bà không hiểu, chứ thật tình tôi đang cay cú lũ bạn cố tri bạc bẽo của tôi. Bàu không khí ngột ngạt ấy kéo dài được khoảng một tháng, cha mẹ báo cho vợ tôi biết ông bà sẽ về Việt Nam ở vì trách nhiệm làm cha mẹ đã xong, đã dựng vợ gả chồng đâu ra đó cả rồi. Còn về phần vợ, cô ấy biết tôi mất việc là do ham chơi, để mất uy tín với khách hàng nên đề nghị tôi chuyển đi nơi khác làm ăn, vừa xa được nhóm bạn xấu, vừa có cơ hội làm ăn tốt hơn, sau những kinh nghiệm rút ra từ sự thất bại vừa rồi. Tôi vẫn ngang bướng không chịu nghe. Giờ đây tôi mới cảm thấy thương vợ vì phải chịu đựng người chồng như tôi. Nhưng nghĩ cho cùng, tôi vẫn còn đỡ hơn nhiều đũa bạn trong nhóm bi da. Chúng vô trách nhiệm với gia đình hết chỗ nói. Tiền làm ra bao nhiêu, chỉ biết tiêu xài cho bản thân vào những trò chơi ấy. Thậm chí, có đũa còn tìm cách moi tiền của vợ để đi chơi nữa. Do vậy, nhiều cặp vợ chồng đã tan vỡ hạnh phúc cũng vì bi da. Thật thảm thương, có trường hợp, một người vợ trẻ đã có mấy mặt con với chồng, chịu không nổi, đã phải ly dị.

Thấm thoát đã tới ngày đưa cha mẹ ra phi trường về Việt Nam, lòng tôi se thắt lại. Có lẽ, đây là lần đầu tiên trong đời, tôi có cảm giác ấy. Khi mọi thủ tục đã xong, ông bà buồn rười rượi nhìn tôi, rồi ngoảnh mặt bước đi. Không hiểu sao, tôi kêu lớn một tiếng “mẹ” và chạy lại ôm chầm lấy bà. Mẹ đã khóc theo tôi. Còn cha đứng lặng

người trước cảnh ấy. Tôi muốn lại ôm cha để nói một lời xin lỗi nhưng xấu hổ vì “ cái tôi ” của tôi vẫn chưa đẹp được

Sau ngày đưa cha mẹ đi rồi, tôi cảm thấy lòng buồn rã rượi như vừa đánh mất một báu vật. Tôi biết cha mẹ còn ở với tôi đến ngày nay là cốt mong tôi trở lại sống như một con người bình thường. Có lần, tôi nghe ông bà nói với nhau về tôi:

-Trong năm đứa con, chỉ có nó là đứa không bình thường về tâm tính, ngang bướng, ham chơi, tự phụ... Đó là nghiệp của nó và cũng là nghiệp của vợ chồng mình phải có đứa con như vậy nên phải thương nó.

Vâng, tôi biết cha mẹ rất thương tôi, nhất là cha. Tôi biết điều đó, nhờ đọc được lá thư ông viết cho tôi trước đây mà tôi chưa hề đọc. Ông đã giữ một bản và để trên bàn thờ, trước ngày ông bà xa chúng tôi. Ông đã chỉ cho tôi những điều sai lầm nghiêm trọng trong cuộc sống và dạy cho tôi biết sống, đúng đạo làm người. Những câu mà trước đây, chỉ mới nghe qua, tôi đã phát chán ngấy thì nay tôi thấy quá thấm thía. Như ông sợ tôi, trong lúc đi làm, có lúc cần tiền đánh bạc rồi “ chém đẹp” khách hàng và ông cũng sợ, lúc túng quá, tôi làm càn, mượn tiền credit card dùng vào việc bất chính nên ông dạy tôi luôn nhớ câu:

-Cửa làm được để trên gác, cửa cờ bạc để ngoài sân, cửa phù vân để ngoài ngõ.

Để tôi tin điều đó, ông bảo tôi thử nghiệm lại xem, trong đời tôi, tiền thắng trong cờ bạc, có bao giờ giữ được không. Còn đồng tiền chụp giựt, ăn trên mồ hôi nước mắt kẻ khác, hoặc tiền vay mà không trả, chắc chắn không bền vững. Nó sẽ tìm đường ra qua việc gặp xui xẻo, hoặc bệnh hoạn... Tôi vừa ngồi nghe cha nói, vừa liên tưởng những trường hợp tôi chứng kiến, quả thật không sai.

Rồi có khi, ông thấy tôi làm ăn có tiền, tiêu xài hoang phí, ông đọc cho nghe một câu để nhớ lại lúc đói nghèo và sống biết tiết kiệm :

-Ăn bát cơm ngon, nhớ thời gian khổ,
Mặc chiếc áo lành, nhớ thuở hàn vi.

Và ông cũng không quên, bảo tôi hãy tìm hãm tính nông nhênh, tự đắc lúc thịnh thời, đừng bao giờ nên chê bai người nghèo kia, bằng câu:

-Bảy mươi chưa què, chớ khoe rằng lành.

Nhưng thời gian gần đây, tôi tâm đắc nhất câu cha nhắc lại lời Đức Phật dạy: “Lấy kẻ tệ bạc làm người giúp đỡ”. Tôi đã đem áp dụng vào trường hợp của mình. Thật tuyệt vời! Tôi không còn oán giận những người bạn đã khinh rẻ tôi vì không tiền chơi với chúng. Nhờ chúng, tôi đã thoát khỏi vòng trói oan nghiệt bi đát. Nó đã làm tôi mất đi tính căn bản của con người, như một kẻ không có trái tim: không biết thương vợ con và nhất là không thương cha mẹ. Thật oái oăm, vậy mà điều đó đã đeo đẳng tôi suốt cả cuộc đời từ nhỏ đến giờ. Thế nên, tôi phải cảm ơn họ. Và có điều thú vị nhất là mỗi khi nghĩ đến họ, lòng tôi rất nhẹ nhàng, thơ thới.

Những điều vừa viết ra đây, nay tôi đã khắc cốt, ghi tâm. Tôi đang cố gắng sửa đổi để mong đạt được tiêu chuẩn cha mong muốn, để trở lại có công ăn việc làm tốt đẹp, để sống cuộc đời lương thiện, để làm người cha, người chồng có trách nhiệm với gia đình và để sống một ngày có ích.

Sau khi thấm những lời cha dạy, tôi mới bỏ đi ý tưởng, cha mẹ già thường có suy nghĩ cổ hủ và lỗi thời vì hàng ngày không được cập nhật những thông tin mới. Điều ấy có thể đúng ở một mặt nào đó, chứ những điều nói về lẽ sống ở đời thì lớp trẻ phải nên nghe theo người già mãi mãi. Chẳng hạn, những điều cha mẹ khuyên tôi như thế này, nhiều ngàn năm sau vẫn là chân lý:

- Thất bại lớn nhất của đời người là tự đại (4)
- Ngu dốt lớn nhất của đời người là dối trá (5)
 - Một lần thất tín, vạn lần bất tin.
 - Uy tín là mẹ của thành công
 - Khiêm tốn là đức tính đáng trân quý của con người, dễ được mọi người yêu mến và dễ thành công...Đặc biệt, người biểu lộ tính ấy bằng sự chân thật sẽ đem lại nhiều phước lành...

Viết đến đây, bỗng tôi trực nhìn lên bức tường trước mặt. Bài thơ “Hiếu”, viết theo lối thư pháp, dán trên tấm màn trúc, với nét chữ bay lượn, đẹp quá, làm tôi chú ý. Lần đầu tiên, tôi đọc bài thơ mặc dù đã được treo trong nhà lâu lắm. Tôi rất cảm động vì nghĩ đến cha mẹ qua những việc làm khi chúng tôi đã lớn. Ông bà chịu cực, chịu khổ bao nhiêu cũng được, miễn sao chăm lo được cho con cái học hành. Nghĩ tới tấm lòng của mẹ và sự gian lao, khó nhọc của cha từ ngày có chúng tôi, đã làm tôi rất vui sướng khi đọc những câu thơ:

Đi khắp thế gian, không ai tốt bằng mẹ,

Gánh nặng cuộc đời, không ai khổ bằng cha,
Nước biển mênh mông không đong đầy tình mẹ,
Mây trời lồng lộng không phủ kín công cha.

Nhưng khi đọc hai câu tiếp, hình ảnh mẹ gầy còm, do ngày phải làm lụng vất vả, tôi về còn ngồi róc thuê những bó mía tới nửa đêm để có thêm tiền nuôi chồng ở trại cải tạo và năm anh chị em chúng tôi suy dinh dưỡng, đau ốm hoài hoài, vào những năm tháng sau năm 1975, đã hiện về rất rõ trong tâm trí, làm tôi xúc động tới lặng người:

Tân tảo sớm khuya, mẹ nuôi con khôn lớn,
Đem tấm thân gầy che chở đời con.

Rồi tới khi tôi đọc hai câu thơ cuối thì hai hàng nước mắt tự nhiên cứ lăn dài trên má. Tôi đã tức tưởi khóc một mình vì ân hận rằng, đã không biết bao nhiêu lần trong đời, tôi làm ngược lời khuyên ấy:

Ai còn mẹ, xin đừng làm mẹ khóc,
Đừng để buồn lên mắt mẹ nghe không.(6)

Những dòng thơ nói về công cha nghĩa mẹ ấy đã gợi cho tôi nhớ lại một sự việc của mùa Vu Lan năm trước. Cha mẹ đi chùa về kể rằng nhà chùa đã làm một việc rất cảm động. Ban tổ chức đã cho mời một số cha mẹ trên sáu mươi tuổi do con cái đưa tên, lên ngôi vào hàng ghế trên cùng. Tới mục các con đền ơn, đáp nghĩa cha mẹ, họ gọi mời lên tặng quà. Những lẵng hoa, những gói quà chẳng đáng là bao, nhưng những cái ôm siết chặt vào người mẹ cha đã nói lên tình cảm sâu đậm, đầy ân tình của con đối với bậc đã sinh ra mình. Cha mẹ tôi nói, nhìn cảnh ấy, ông bà đã khóc vì ân hận, sao không thường xuyên nhắc nhở con cái đi chùa để thấy những điều thật đẹp này. Ông bà mong, sang năm, anh chị em tôi nên nhớ điều ấy.

Giờ đây, cha mẹ đã cách xa nửa vòng trái đất, biết ngày nào tôi mới được gặp lại đây, để có cơ hội thực hiện điều mẹ cha ao ước. Hồi ông bà còn ở bên, tôi không thấy quý, nay biết rồi, mới thấy cần sự có mặt của ông bà, để có một điểm tựa tinh thần, để có một bóng râm che mát cho vào những ngày nắng hạn của cuộc đời như lúc này, thật còn gì hạnh phúc hơn .

Ôi đẹp tuyệt vời khi đọc những câu thơ, ai đó đã viết để nói về cha. Nhưng cho tôi xin được sửa lại, để nói lên lời cảm ơn và cũng là lời tạ lỗi, dù muộn màng, đến hai đứa sinh thành:

Mẹ, Cha: **bóng mát giữa trời,**

Mẹ, Cha: điểm tựa bên đời của con. (7)

Mùa Vu Lan Báo Hiếu năm Nhâm Thìn, 2012

(1) Thơ Tú Xương: Tiễn chân, cô mất hai đồng chẵn,
Sờ bụng : thầy không một chữ gì.

(2) “Hãy cố gắng và thất bại, vẫn tốt hơn là chẳng bao giờ cố gắng gì cả”: Nguyên tiếng Anh là: “It’s better to try and fail than to never try at all.”

(3) “Lấy kẻ tẻ bạc làm người giúp đỡ” trong “Mười Điều Tâm Niệm”: lời Đức Phật dạy.

(4) và (5): lời của Phật trong Mười Bốn Điều Phật Dạy.

(6): Đầy đủ 8 câu trong bài thơ có tựa đề “Hiếu”, tác giả: vô danh.

(7) Nguyên là :Cha là bóng mát giữa trời,
Cha là điểm tựa bên đời của con.